

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Sermones prestantissimi viri Roberti de Latio: ordinis
Minoru[m] sacre theologie professoris: pontificis
Aquinatis**

Caracciolo, Roberto

Lugd., Anno d[omi]ni. M.ccccxiiij. vi. no.Maij.

Feria quarta: de sacratissimis ecclesie indulgentijs. Sermo. I.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70607)

gētas valere in foro ecclie: remittēdo penas taxatas a iurevel a iudice: nō tñ aliqd remittēdo de pena taxata a deo. Verūm ista opinio satis spia est: hia rōni: qz si sic esset tñ ecclia absolūdo a penis satisfactorijs trāsmutare ad penas purgatorij: et ad grauiora suppli- cia. Ideo simplr dicēdū est q relaxatio satisfactorijs q fit in indulgētijs: valet etiā in foro dei: qz de hz p condonato qd sic pdonat. Modus aut intelligēdi qualiter fieri pōt talis est. Presuppo- nēdū nāqz est q bonū obtinem⁹ ex tri- plici merito. s. ex merito pprio: et ex me- rito capitis: et ex merito eccliaſtice vni- tatis. Et q ita fit in se manifestum est: qz quilibet meref sibi p gram quas hz. Qd xps meruit nobis nemo dubitat nisi qui fide caret. Qd ecclia mereatur nobis: et ei⁹ merita patēt p verba Aug. di. in li. de pnia. Credēdū est q oēs ora- tiones et elemosyne ecclie: et opa iusti- cie: succurrāt recognoscēti mortalitatē suā: p hunc modū sicut triplex est meri- tū obtinēdi bonū: sic et meritū liberādi a malo. Meritū. s. pprium. Et hoc est meritū nre p̄ritiōis: et p b meremur li- berari a pena eterna: ita q simul sunt hic duo. sicut in angelis grat glia. Se- cūdo est meritū xpi: et hoc operat in sa- cramētis et p̄tate clauū: et p hoc remit- titur pars pene. Tertio est meritum ec- clesiastice vnitatis: et p illud adhuc fit remissio. Et sic s̄m triplex meritum fit triplex pene pdonatio: vt sic currat mi- sericordia cuz iusticia: et in qualibet est mutatio maioris i min⁹. Tñ pena eter- na p̄mo mutat in tpalē cū remittitur culpa. Scdo tpalis magna et supra vi- res cōmutat in penā cōpetētē viribus in sacerdotis absolutiōe: et qd residuuz est referuat in purgatorio. Tertio do- pena illa ad quā qd tenet mutat in mi- norē in indulgētijs. Hoc aut pōt facere ecclia ex diuina autoritate. Thesaurus em̄ meritor. s. xpi martyru: p̄fessorū: ac virginū: recōmēdauit ecclie dispēsan- dū: cū ecclie in p̄latis tradidit clauēs

regni celoz. Et p hoc solui pōt rō eorū qui dicāt q inferior nō pōt absoluere a pena imposita a superiore. Nā licz non possit autoritate ppria: pōt tñ autorit- atē ipsi⁹ superioris. Vel pōt dici q p̄- latus dās indulgētijs nō absoluit oīno cōdonādo: s. soluēdo de thesauro ecclie- sie. ¶ S; aliqs possit obijcere q ecclie nō sunt date clauēs: qz clauēs aut sunt ad claudēdū: aut ad aperiēdū. Sed dz Apoc. iij. Xps aperit et nemo claudit: claudit et nemo aperit: q ecclie nō sunt date clauēs. Verūm in hū est qd xps dixit Petro Matth. xvi. Tibi dabo cla- ues regni celoz. Et qbus d̄bis patz p mediante Petro ecclia clauēs accepit: Qd no. xliij. q. f. c. manet. c. qd cūqz. c. oibus p̄sideratis. ¶ Rūdet ergo Rich. dist. xvij. quarti. q clauēs regni celoz date sunt ecclie. Et accipiuntur hic cla- uēs ad similitudinē clauū materialiu p quas oīnū claudit et aperit. Clauēs em̄ ecclie sunt quedam p̄tās data ecclie in p̄latis suis ad aperiēdū et ad claudē- dū hoibus regnū celoz: qd claudit ho- mini p pctm vel p obligationē ad penā p pctō: et aperit p remotionē vtriusqz. Est aut p̄tās triplex aperiendi celum et claudēdi. ¶ Prima est autoritas: q est in solo deo: q solus aperit effectiue per infusionē grē: et claudit pmissiue p̄mit- tēdo iusto iudicio hoīem ruere in pec- catū gratiā nō p̄ferendo. ¶ Secūda est clauis excellentie q est in xpo rōne hu- mane nature: qui celū aperit p meritū passionis sue: et claudit p potestātē ius- dicialē sibi traditā. ¶ Tertia est clauis ministerij: scz in p̄latis ecclie: q celum aperiūt ministrādo sacramēta: q ope- rantur in merito passōis xpi et s̄tute. ¶ Ad autoritatē ergo Apoca. dicenduz q clausura regni celozū potest triplici- ter accipi. Vel p illa qua erat clausum generi humano propter pctm primozū parentum. Vel p illa qua claudet oī- bus reprobis in iudicio p sententiam diffinitiuam. Vel pro illa qua claudit interim homini per culpam et penam

Feria. III. post Letare.

remittendas. Prima clausura fuit vniuersalis et non perpetua: et hanc Christus aperuit merito passionis sue. Et de hac dicitur Apoc. ij. Aperit et nemo claudit. Alia sicut clausura erit perpetua: de qua Mat. xv. Clausa est ianua. et de hac dicitur Apoc. ij. Claudit et nemo aperit. Alia clausura est particularis: et non perpetua: et hanc plebs ecclesie possunt ministerialiter aperire. Propterea non mediocriter errant hi qui dicunt indulgentias non valere: cum tota ecclesia rationabiliter contrarium asserat et affirmet. ¶ De auctoritate concedendi indulgentias et illarum varia concessione: et de causis per quibus conceduntur. Cap. ij.

Ecundum mysterium de indulgentiis declarandum dicitur concessio. In quo de ipsarum concessione tria consideremus.

Primo auctoritatem.

Secundo varietatem.

Tertio causalitatem.

¶ Primo consideremus auctoritatem quis scilicet habet auctoritatem indulgentias concedendi. Et respondet doc. s. Bon. et Rich. vbi. s. q. illi soli possunt indulgentias dare: quibus dispensatio thesauri ecclesie commissa est: et secundum mensuram commissionis sue. Et quia Christi vicario commissa est plenitudo potestatis ab ipso Christo: ut patet ex de peni. et remis. c. cum ex eo. Non potest dare indulgentias per totam ecclesiam militantem: et tamen quas sibi dare placuerit si adsit rationabilis causa. Alii autem habent tantum de hac potestate quantum eis a Christi vicario concessum est: Ipse autem per ius commode hoc non concessit nisi episcopis: vel electis in episcopos et suis legatis. Et ideo nulli alii possunt indulgentias dare: nisi ex speciali commissione: nec possunt legati dare indulgentias nisi in provincia sua: nec episcopi nisi in suo episcopatu. Archiepiscopi tamen possunt eas dare in episcopatibus suffraganeorum suorum: ut patet ex de peni. et remis. c. nostro. in textu et in glossa. Ipsi tamen in dedicatione basilice sue dedicentur ab uno sive a pluribus: non debent extendere indulgentias ultra annum nec in anniversario dedicationis ultra. xl. dies.

Limitata est enim eis potestas a papa: ne per immoderatas remissiones clausas ecclesie contemneretur: et penitentialis satisfactio eneruaret. ex de peni. et re. c. cum ex eo. Et si diceret quod omnes sacerdotes per clausas ergo potest indulgentias concedere. Respondet Bon. q. clausis non est tota ratio virtutis indulgentias faciendi: sed potestas clausis cum iurisdictione et auctoritate thesauri dispensandi: que ordinarie solis competit episcopis et sacerdotibus: si eis ab episcopis committantur. ¶ Secundo consideremus circa concessiones indulgentiarum varietatem. Secundum enim quod apparet ex usu ecclesie solent indulgentie variari tripliciter. Conceduntur namque aut secundum numerum dierum vel annorum: aut secundum partem peccatorum: aut secundum plenariam remissionem. Quod conceduntur secundum numerum dierum vel annorum: ut puta quod dantur centum dies vel centum anni de indulgentia: tunc qui illa lucratur absolvunt a pena quam facere debuerunt si peccatis suis per centum dies: vel per centum annos: sive in hac vita sive in purgatorio. Quod conceduntur indulgentie secundum partem peccatorum: ut puta quod concedit tertie vel quarte partis remissio peccatorum: tunc qui illas lucratur absolvunt a pena quam tenebant exolvere per illa partem: illa pena sit centum annorum sive mille annorum plurium. Quod autem conceduntur indulgentie secundum plenariam remissionem: tunc qui illas lucratur absolvunt ab omni pena: ita quod si tunc ex hac vita decederent: statim ad celum euolarent: et inter ciues celi nullo obstaculo impediti collocarentur. ¶ Tertio consideremus circa concessiones indulgentiarum causalitatem: per quam causa concedi possunt et debent indulgentie. Et respondet Bon. q. non videmus in politicis et ciuitatibus humanis quod thesaurus reipublice propter diuinitatem maxime consuevit perferri et committi exterranis: sic in spiritualibus est intelligendum. Proferunt namque thesaurus extra propter gloriam principis: sicut faciunt reges curiales: quemadmodum fecit rex Asuerus ut dicitur in Ester. s. Alio modo propter utilitatem ciuitatis sive necessitates. Quod quando lectus contra preferuntur stipendia et donatiua militum

bus ut eant ad pugnas. Sic thesaurus ecclesie ab his qui habet dispensare duplici ex causa debet aperiri: scilicet propter gloriam principis et laudem. Laus vero et honor dei est in sanctis suis. Et sancti honorantur in constructione basilicarum: visitatione earum: commemoratione virtutum suarum. Et idem fit in predicationibus et sermonibus. Pro his omnibus indulgentie recte fiunt. Quibus autem utilitas est defensio terre sancte: defensio fidei: promotio studii: et filia: pro quibus adhuc recte indulgentie conceduntur. Et si diceretur quod non licet dare spiritualia pro temporalibus: quod illud esset simonia: sed in istis indulgentiis dantur spiritualia pro temporalibus. Remissio pene pro pecuniis et aliis rebus loco elemosyne oblati: ergo videtur quod non licet procedere huiusmodi indulgentias. Respondet Ricardus et Bonaventura quod non datur spiritualia pro temporalibus nisi per accidens. Cum enim datur indulgentia pro ecclesiis vel hospitalibus constructis: non dantur ut in illis temporalibus sistat: sed propter utilitatem spirituales consequentem. Unde non datur pro temporalibus nisi in quantum ordinatur ad spiritualia. Pro quantum prelati dant indulgentias: non dant eas pro elemosyna exteriori: non considerant datum sed fructum: videlicet quod ex radice bone voluntatis procedit.

De fructu indulgentie respectu existentium in mortali: et eorum qui sunt in purgatorio: et illorum qui post illarum acquisitionem erunt propter alia peccata damnandi.

Capitulum. iij.

Tertium mysterium de indulgentiis declarandum de fructificatione. In quo de fructu indulgentie circa tria precipue dubitatur.

Primo utrum indulgentie proficiunt existentibus in mortali peccato.

Secundo utrum proficiunt his qui sunt in purgatorio.

Tertio utrum proficiunt his qui illas lucruntur: et postea propter alia sua peccata damnantur ad infernum.

Ad primum dubium respondet Ricardus quod non potest fieri remissio pene manente culpa,

Et ideo cum per indulgentias non remittatur culpa existentibus in mortali peccato: non remittitur eis pro indulgentia aliquid de pena. Si tamen aliquis existens in mortali peccato facit illud quod continetur in forma indulgentie: prudenter facit: quia bona facta in peccato mortali aliquo modo peccatorem disponunt de congruo ad penitentiam: et illa mediante ad susceptionem remissionis peccatorum pro divina misericordia. hec Ricardus. Bonaventura. Non dicit quod ad hoc ut indulgentie valeant requiritur duplex conditio ex parte dantis. scilicet potestas vel auctoritas de qua supra dictum est: et honesta ac rationabilis causa. Tamen non esset credenda indulgentia alicuius valoris si quis daret eam tantis videtur torneamentis. Sicut ex parte accipientis duplex conditio requiritur. scilicet confessio cum vera contritione: et fides cum vera devotione ut vere de peccatis sit penitens: et vere confidens quod passivus indulgentia sibi valeat. Secundo contingit dubitare utrum indulgentie valeant his qui sunt in purgatorio: Et quisvis danda visum est quod sic: et arguunt quod omnes anime sancte aut sunt de ecclesia triumphante: aut militante. Sed anime existentes in purgatorio sancte sunt: nec sunt de ecclesia triumphante: quia in eo nulla est pena: sed sunt de ecclesia militante. Sed omnibus habentibus gratiam in ecclesia militante presentibus indulgentie: ergo presentibus illis qui sunt in purgatorio. Alii vero tenent contrarium: quod ut scribitur de penitentia. dist. i. c. si cui. §. alii e contra. Dominus pariter ius solvendi voluit esse et ligandi. Si prelati ecclesie non possunt ligare illos qui sunt in purgatorio: ergo nec eos solvere. Quod verum non esset si illis proficiunt indulgentie. Respondet Ricardus quod indulgentie non presentibus illis qui non sunt de iurisdictione illius qui eas concessit: ut patet ex de penitentia. et re. c. quod autem. Nec illis qui non faciunt illud pro quo datur indulgentia: quibus voluntatem habeat faciendi. Nam licet non potest operari voluntas reputetur pro facto quantum ad premium essentiale: non tamen hoc est verum quantum ad quodlibet premium accidentale. Tamen nec pro facto reputatur quantum ad remissionem pene per indulgentias

Feria. III. post Letare. Sermo I

obtinēde. Illi autē q̄ sunt in purgatorio nō sunt sub iurisdictione prelatorū ecclesie: q̄d satis datur intelligi cū dixit dñs Petro *Matth. xvi.* Quodcūq̄ solueris super terrā &c. cōcedēdo ei potestātē super eos tñ q̄ sunt viuētes i hac mortali vita. Nō possunt etiā hi q̄ sunt in purgatorio: facere illud p̄ quo datur indulgētia: iccirco indulgētie eis nō profunt directe. Indirecte tñ eis p̄sunt in quā tum existētes in hac vita faciūt pro eis illud q̄d cōtinetur in forma indulgētie: maxime si dētur indulgētie sub hac forma. Quicunq̄ fecerit hoc vel illud p̄ se vel p̄ patre suo defuncto vel alia persona in purgatorio existēte: dam⁹ tot dies indulgētie. Et sic etiā h̄m cōdem opinio nē doctorū p̄sunt per modū suffragij: et nō p̄ modū indulgētie. Ad argumentū hō factū p̄ oppositione contraria dicit *Ricb.* q̄ illi qui sunt in purgatorio cum ecclesia militate quodāmodo cōicant in pena: & cū triūphante cū impossibilitate peccādi: cū vtrāq̄ in charitate. Et iō q̄: cōiuncti sunt cū militate ecclesia per charitatē & maxime auxilio indigēt: q̄ nō sunt in statu in quo possint penam assumere voluntariā per quā citius admitteretur ad visionē beatā: iō ecclesia pōt eos iuuare cōicando eis merita visuoꝝ: nō tñ per modū auctoritatis per quā directe iuuātur illi quibus directe p̄sunt indulgētie. ¶ Tertio cōtingit dubitare vtrū indulgētie p̄sint his qui illas lucrātur si post illarū adeptio nē p̄pter alia pctā per eos cōmissa damnentur in inferno. Sed ad intelligēdū hāc difficultates necesse est scire an p̄ culpā sequentē pctā dimissa redeāt. Et ad hoc nos dicimus ex sn̄ia *Ricb.* in. iij. & dñi *Boñ. dist. xxi.* q̄ pctā dimissa redire intelligi pōt dupliciter. Aut quātū ad culpam: aut quātū ad penā. Primo modo pctā dimissa redire nō possunt: q̄ nulla res annihilata redire pōt eadē numero nisi per diuinā potentia. iuxta illud *Aui cēne. iij.* *Metaph.* Qd̄ annihilatum est nō redit. Peccatū autē cū remittit annis

hilatur: & per operationē diuine potentie reuerti nō pōt: q̄ vt inquit *Aug. li. lxxix. q.* Deo auctore nō fit hō deterior. Dicitur tñ pctā dimissa redire in quātū sequēs culpa magis grauaf q̄ si peccata illa nō fuissent dimissa. Quātū hō ad penā: vtrū dānatus p̄ pctis que cōmissit post pctā dimissa: aut est tota cōpleta ante sequēs mortale peccatū: aut nō. Si nō: tūc dico q̄ remanet obligat⁹ peccator: ad solutionē residui penę: si in illo pctō mortali mouatur p̄ pctis illis remissis quoad culpā non quoad penā. Et iō p̄ illis in inferno pena eterna punietur. Sed p̄ accidēs q̄ in pctō mortali nulla pena est satisfactoria in conspectu dei. Et iō quātūcunq̄ puniat tempore remanebit obligatus ad penā. Illa tñ pena erit minus intesa q̄ si illa pctā nō fuissent ei dimissa. Si hō pena est soluta ante sequēs mortale peccatū: pctā remissa nō redeūt nisi in quātū aggrauāt sequēs peccatū p̄pter quā aggrauationē sibi maior pena debet. Propter hoc d̄ *Thom. s.* nō iudicabit deus bis in idipsum. Et de peni. *dist. iij. versus finē.* Diuina demētia dimissa pctā vltē: in vltionē redire nō patit. Cū ergo existētib⁹ in charitate p̄ indulgētijs remittat penā t̄p̄alis p̄ peccatis debita: si post p̄pter alia peccata sequentia: tales in inferno dānentur nō amplius puniētur p̄ peccatis illis p̄ quibus iā remissione penę indulgētijs mediātibus obtinuerunt. Ergo currat p̄cōres sitiētes ad fontem pietatis & demētie dñi nostri iesu xp̄s de suis peccatis vere confessi penitētes indulgētijs que cōcedunt p̄cōrēt acquirere: vt sic a pena liberati scādere valeāt regna celoz: vbi x̄ps deus dei filius regnat cū patre & spiritu sancto per infinita secula seculoz. Amen. ¶ Feria quinta post Letare: de viduitate seruāda & de eius laudibus atq̄ pietate

conijs quibus sublimatur. Sermo. li.

Ec vidua erat

Et turba ciuitatis multa cum illa: quā cū vidisset dñs mia motus sup illā: dixit illi: Noli flere. Scribuntur hec vba Luc. vij. c. in euangelio hodierno. Illus est pietate multa saluator: noster erga viduam: vnicū filiū suū morte iam extinctū dolēre et amare lugentē. Ipsam quidē vr euāgelica lectio testat: primo cōsolatus est vbi: demū suscitātū filiū ei benigne restituit. Quo exemplo clarescit quāta sit vidualis status gratia quātulve decor: quantū etiā et meritū. Sed quā multi sunt qui ignorāt precū eius: ideo ad instructionē penitentū hodierna die de viduitate cōficiemus sermonē: de quo tria mysteria principalia erūt declaranda.

Primum dicitur obseruationis

Secundum cōmendationis.

Tertium regulationis.

Qualiter post primū maritū melius est tenere et obseruare viduitatē q̄ de nouo nubere: tum p̄pter iudiciū castitatis: tum p̄pter signū charitatis: tū etiā p̄pter beneficiū libertatis. Capm. s.

Primum mysteriū dicit obseruationis. In quo declarandum est quare post primum maritū melius est obseruare et tenere viduitatez q̄ ad secundas nuptias transire. Et assignari possunt tres principales rationes.

Prima est p̄pter iudiciū castitatis.

Secunda p̄pter signū charitatis.

Tertia p̄pter beneficiū libertatis.

Prima ratio est p̄pter iudiciū castitatis. Quā em̄ mulier nubit toties signum est magne incontinentie. Vñ Hiero. contra Iouinianū refert: q̄ portio minor cū laudaret quedam bene mougerata que secundum acceperat virū: respōdit. Felix et pudica matrona nunq̄ preter semel nubit. Et Valer. li. ij. Que vno fuerat contente matrimonio corona pudicitie

honorabatur. Verū tamē disputandum est: vtrū secūde nuptie sint licite? Et nō nulli arguūt q̄ nō. Nā Chyso. xxx. q. s. c. hac rōne. ait: Scdā m̄ scily vxorē accipere fm̄ preceptū apli licitū est: fm̄ autē veritatis rōnem vere fornicatio est. Itē ratione videt: q̄ bigamus nō pōt promoueri ad sacros ordines: sed pena nō infligitur nisi p̄ culpa: ergo in bigamia est culpa. Sed in cōtrariū est autouitas Hiero. qui. xxx. q. s. c. aperiant. ait: Apertiar̄ queso aures obrectatores mei et videāt me secundas et tertias nuptias in dño cōcessisse. Et iterū in eodē. c. ait: Nō dāno bigamos: immo nec trigamos: et si dici pōt octagamos. Et Aug. ibidē. c. deus. inq̄: Deus masculū et feminā p̄ pagādī generis causa nuptiali castitate cōiungit: et scdas nuptias q̄ in vno quoq̄ testamēto pmittunt licitas esse mōstrauit. Et ideo Aug. exponēs illud apli. qd̄ si dormierit. dicit: Qd̄ si dormierit vir ei? nō dicit primus vel scds vel tertius: nec nobis diffiniendū est qd̄ nō diffinit apls. Vñ nullas debeo dānare nuptias nec eis verēcūdiā inferre numerositate. Rñdēt doc. in. iij. di. xli. scz Richar. Bon. Petr. de palude. Tho. et ceteri: q̄ nō tm̄ scde nuptie sed etiā tertie et q̄rte et plures sunt licite. Rñ: q̄ p̄ mortē aliterius cōiugū tollit impedimētū primi matrimonij. Vñ dicit Petrus de palude: q̄ si quis refusataret a mortuis non posset ad vxorē viuētē redire: q̄ nō amplius sua vxor esset: nec ipse vir ei nisi denuo cōtraheret. Propterea dicit apls s. Loz. vij. Si dormierit vir ei? liberata est a lege viri: cui autē vult nubat tm̄ in dño. Beatior tm̄ erit si sic permāserit fm̄ meū cōsiliū. Ad dictū ergo Chyso. respōderi pōt q̄ improptie et largissime fornicationē sumit: scz p̄ naturalis concupiscentie ardore: qui maxime consuevit mouere ad secundas nuptias contrahendas. Ad scdm̄ dō argumētū dicit Bon. q̄ non posse ascendere ad sacros ordines: nō est pena: q̄ etiā nec mutus vel alijs naturaliter impeditus pōt ascendere